Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

RYTTERSKOLEN

Medlemsblad for Karlebo Lokalhistoriske Forening
2. årgang nr. 3
December 2008

RYTTERSKOLEN
udgives af **Karlebo Lokalhistoriske Forening** og udsendes til alle foreningens medlemmer.
Det tilstræbes at udsende 4 numre om året.

Redaktion:
Jens Erik Christiansen (ansv.)
Åtoften 131, 2990 Nivå.
Tlf. 4914 0397
e-mail:
jensec2990@gmail.com
og
Niels Storgaard Simonsen
Fasanvænget 531,
2980 Kokkedal
Tlf. 4914 4163
og 2341 5440
e-mail: nss@fredensborg.dk

Hjemmeside:
karlebo-lokalhistorie.dk

Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktionen.

Glædelig jul og godt nytår.

Indholdsfortegnelse

3 **Foreningsnyt**
4 **'Nivaaehavn' som vinterhavn**
5 **Spørgekassen**
6 **Jul i 1800-tallet**
7 **WikiFredensborg**
8 **Medlemskab i julegave**

'Vinterbillede' hedder tegningen på forsiden. Den er udført af Kristian Kongstad (1867-1929), der var tegner, billedskærer og bogkunstner. Tegningen er oprindelig bragt i Anders Uhrskovs bog 'Højtid. Nordsjællandsk Folkeliv, fjerde Bind' fra 1924.
Kongstad hentede mange af sine motiver i Nordsjælland, og denne gård kunne for så vidt have ligget i Karlebo Sogn.

Billedet herunder og på bagsiden er julekort fra 1920'erne. (Privateje)

Foreningsnyt

Kære medlemmer

2008 har været et begivenhedsrigt og travlt år for Karlebo Lokalhistoriske Forening og Lokalhistorisk Museum. Vi har gennemført en række nye tiltag, der er blevet godt modtaget. Det var "Historiens Dag", "Store Vaskedag" og "Bygningskulturens Dag" på museet, samt vore "By- og Egnsvandringer". Også vore traditionelle foredragsaftener har været velbesøgte. Ved det sidste foredrag om galejhavnen i Nivå, den 20. november, var der en overvældende tilslutning med mere end 100 deltagere. Vi er også trådt ud i "cyberspace", idet vores flotte hjemmeside nu kan ses på: www.karlebo-lokalhistorie.dk. Gør endelig jeres venner og bekendte opmærksomme derpå.

Det ser ud til, at det alt sammen smitter af på medlemstallet. I skrivende stund har vi haft en stigning i medlemstallet i forhold til 2007 på mere end 10%. Men vi vil gerne slutte året med endnu flere medlemmer. Det kan I hjælpe os med. Giv et medlemskab i julegave ved betale første års kontingent, d.v.s. kontingentet for 2009. Det er på blot kr. 100,00. Modtageren får et gavebevis samt to af foreningens publikationer. Se annoncen på bagsiden af bladet.

Hvad vi i 2009 har at byde på, kan vi først afsløre i forårsudgaven af "Rytterskolen". Men noget tegner sig allerede i horisonten. De ovennævnte nye tiltag er kommet for at blive. Derudover åbner vi til foråret en særudstilling på museet om Karlebos historie. Der vil også blive mulighed for en guidet historisk cykeltur gennem nogle af Karlebos landsbyer. Og så skulle det ikke undre mig, om det ikke også bliver muligt at se egnsteater i den gamle museumshave? Endelig har jeg hørt noget om, at der måske vil være julenisser på spil på museet nogle dage i december 2009. Men det kan børnene til den tid sikkert finde ud af?

På bestyrelsens vegne ønske jeg hermed alle vore medlemmer en rigtig glædelig jul samt et godt nytår. Tak for i år og på gensyn i 2009.

Med venlig lokalhistorisk julehilsen
Niels Storgaard Simonsen
Formand

'Nivaaehavn' som vinterhavn.

Af Jens Erik Christiansen, Nivå.

Som vi hørte ved orlogshistoriker Hans Chr. Bjergs spændende foredrag d. 20. november om galejhavnsprojektet i Nivå, blev byggeriet af havnen endelig opgivet i 1767. Samme år blev det hele foræret til kammerjunker Adam von Lüttichau mod at han blev ansvarlig for, at havnen forblev i den stand, den da var i, og at der ikke blev fjernet noget fra den. En forpligtelse der åbenbart ikke blev overholdt, muligvis fordi - som en tilhører til foredraget fremførte - at von Lüttichau på et tidspunkt mere eller mindre var blevet ejer af anlægget.

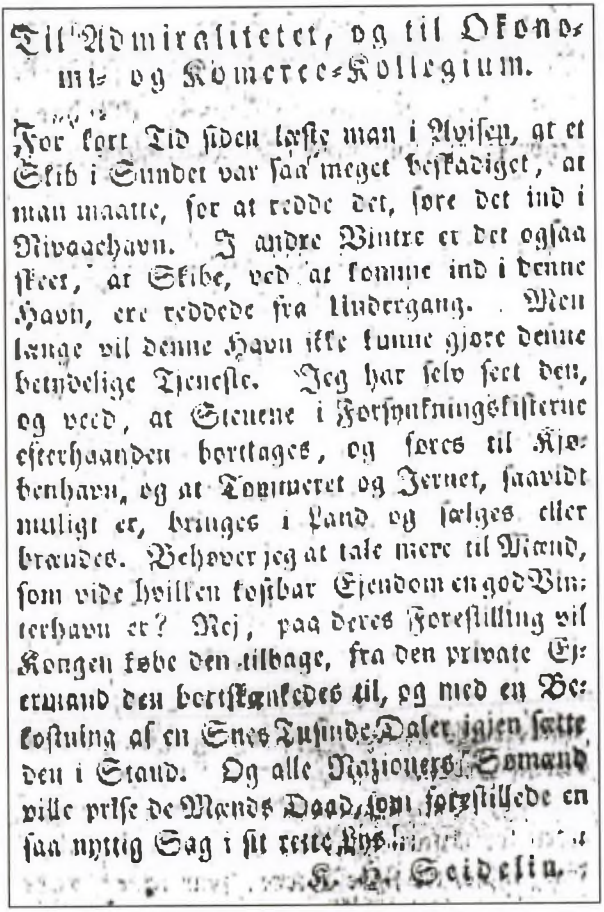

Til Admiralitetet, og til Økonomi- og Kommerce-Kollegium.

For kort Tid siden læste man i Avisen, at et Skib i Sundet var saa meget beskadiget, at man maatte, for at redde det, føre det ind i Nivaachavn. I andre Vintre er det ogsaa skeet, at Skibe, ved at komme ind i denne Havn, ere reddede fra Undergang. Men længe vil denne Havn ikke kunne gjøre denne betydelige Tieneste. Jeg har selv ført den, og veed, at Stenene i Forsynkningsskibene efterhaanden borttages, og føres til Kiøbenhavn, og at Tømmeret og Jernet, saavidt muligt er, bringes i Land og sælges eller brændes. Behøver jeg at tale mere til Mænd, som vide hvilken kostbar Ejendom en god Vinterhavn er? Nej, paa deres Forestilling vil Kongen købe den tilbage, fra den private Ejermand den bortskænkedes til, og med en Bekostning af en Snes Tusinde Daler igien sætte den i Stand. Og alle Nationers Mænd ville prise de Mænds Daad, som forestillede en saa nyttig Sag i sit rette Lys.

K. H. Seidelin.

I slutningen af 1700-tallet var nedbrydningen af Nivaaehavn, som den kaldtes, i fuld gang. Det fremgår af et indlæg, der blev bragt i et skrift med det lidt kuriøse navn **'Politivennen. - Et ugentlig Almuesblad'** Indlægget er ikke dateret, men det blev bragt i syvende hæfte 1799 - 1800. Bladet var blevet grundlagt i 1798 af bogtrykker og redaktør Klaus Henrik Seidelin, og det udkom frem til 1846. Indlægget, der er gengivet ovenfor, er skrevet af Seidelin.

På næste side findes en 'oversættelse', men de, der i deres skoletid er blevet pint med at skulle læse 'krøllede bogstaver' eller gotisk skrift eller fraktur, som det også hedder, kan jo genopfriske deres

færdigheder først. De, der ikke har lært det i skolen, kan så forsøge om de kan læse Seidelins indlæg. Det er ikke så vanskeligt.

Til Admiralitetet, og til Økonomi- og Komerce-Kollegium.

For kort Tid siden læste man i Avisen, at et Skib i Sundet var saa meget beskadiget, at man maatte, for at redde det, føre det ind i Nivaaehavn. I andre Vintre er det ogsaa skeet, at Skibe, ved at komme ind i denne Havn, ere reddede fra Undergang. Men længe vil denne Havn ikke kunne gjøre denne betydelige Tjeneste. Jeg har selv seet den, og veed, at Stenene i Forsynkningskisterne efterhaanden borttages, og føres til Kjøbenhavn, og at Tømmeret og Jernet, saavidt muligt er, bringes i Land og sælges eller brændes. Behøver jeg at tale mere til Mænd, som vide hvilken kostbar Ejendom en god Vinterhavn er? Nej, paa deres Forestilling vil Kongen købe den tilbage, fra den private Ejermand den bortskænkedes til, og med en Bekostning af en Snes Tusinde Daler igjen sætte den i Stand. Og alle Nationers Sømænd ville prise de Mænds Daad, som forestillede en saa nyttig Sag i sit rette Lys!

K.H. Seidelin.

(Efter kopi i Fredensborg Arkiverne)

Økonomi– og Komerce-Kollegium var et råd for økonomi og handel.
Forsynkningskister: om de i vandet nedsænkede stenfyldte kister, der findes i bølgebrydere og lignende. ODS.
Seidelins fornuftige råd blev åbenbart ikke fulgt, og den fortsatte nedbrydning af havnen er sket med myndighedernes viden og muligvis stiltiende accept.
Da man under krigen mod England 1807-14 undersøgte muligheden for at gøre havnen til base for kanonbåde, var den i så ringe forfatning, at man opgav. I stedet begyndte man at grave ud til en havn i Humlebæk. Det er i dag den smukke sø mellem 'Louisiana' og Humlebæk Kirke.

?SPØRGEKASSEN?

Om det er Islands økonomiske krise eller Frederiksborgmuseets særudstilling for øjeblikket, **Danmark — Island. Den historiske forbindelse**, der har inspireret en af **'RYTTERSKOLEN'**s læsere, ved vi ikke, men vedkommende har spurgt, hvad **Islandshøj** i Nivå egentlig har med Island at gøre? - Det korte svar er: Intet!
I næste nr. af bladet vil vi imidlertid bringe et mere fyldigt svar.

Red.

Jul i Karlebo Sogn i 1800-tallet.

Af Jens Erik Christiansen, Nivå.

På Dansk Folkemindesamling i København ligger nogle beretninger om, hvordan der blev holdt jul i Karlebo Sogn i 1800-tallet. To af dem er gengivet her efter kopier i Fredensborg Arkiverne. De er nedskrevet i 1910 af enkefru A.K. Bjørnsen, som på dette tidspunkt boede i Helsingør. Hun er født i 1842, og det fremgår af nogle notater at hun havde tilknytning til Havegaard syd for Gunderød, men på hvilken måde er ikke oplyst.
Den første beretning er gengivet med hendes egne ord og stavemåde, dog har jeg for at lette læsningen sat en række tegn, alle angivet i ( ).Den anden beretning har en emsig kommunelærer, C.F.P. Mortensen fra København haft fat i og *'Afskrevet med ændringer i fortællemåden'*. Desværre eksisterer enkefru Bjørnsens originale beretning ikke længere.

Julen

Der var meget at tage vare naaer Julen nærmede sig (.) der skulle Slagtes, Bages og Brykges Juleøl (.) der blev bagt meget Segtebrød og Kogt lige som nu, men i større omfang (.) vært Tyende fik sit Segtebrød (,) Karlen, begge Pigerne (.) Husmanden han fik en 4 Pund Flæsk og Krukke Melk og et Segtebrød og Hyrdedrengen ligeledes sit Segtebrød (.) og Juleaften var saa Højtidelig baade ude og inde (.) der blev rydet op i alle udhusene (,) fejet og puset op i Stalden og inde Skuret og puset (.) Kreaturene fik bedre den Aften (.) Klk 4 kom Folkene ind pøntet i Søndags tøj (.) inden de begynte at spise læste Manden en Salme (.) Bordet stod dækket til dem med smør Brød salt Kød og Ost (.) Klk 8 fik de Risengrød og Kogt Flæsk og stuet Vidkaal (,) mange andre steder Fisk (.) ved 10 tiden Æbleskiver og Puns (.) de morede Dem med at spille Kort men ikke om penge (.) de var meget overtroeske den gang (.) saaledes fortæles det at naaer en gik ud og saa ind af Vinduet den Jule Aften sad den der skulle Dø det Aar uden Hoved inde i Stuen (.) det var ogsaa Skik paa flere Gaarde at sætte Grød til Nissen.

Ølgilde

Ølgildet blev altid holdt anden Juledag. Ungdommen i Sognet dannede eet Lag, og tre Karle stod i Spidsen for Ordningen. Det gik Sognet rundt og skiftede efter Byerne. Karlene lejede Lokaler hos en eller anden Bonde. Det blev betalt med Penge (men Fortællersken ved ikke hvor meget, da Pigerne gik frit). Jo flere der kom, des mere fik Manden.
Man mødte ved 7-8 Tiden, og ud paa

Aftenen , naar de havde danset noget, fik de Kaffe. Der sad en Kagekone med Brød og Kommenskringler og hos hende købte man efter Behag. Kl. 12 Vankede der skaaret Mad med Paalæg, to Piger bar den rundt paa Bakker. Ekstraktpunsch blev baaret om i store røde Ørekrukker og blev øst op med Kopper, og nu blev der sunget Skaaler. Dansen hørte op om Morgenen ved 5 Tiden og før Deltagerne gik hjem, drak de Kaffe. Belysningen var Tællelys, der sad i Blikhylstre paa Væggene.

Som Gilderne her er skildrede, holdtes de i 40 — 50'erne. Sidst i 50'erne gik de af og i Stedet for dem kom Klubballerne, men de havde et mere moderne Præg. De blev holdt skiftevis paa "Postgaarden" i Hørsholm, i Niverød Kro og hos Høkeren i Gunderød. De skulde være finere, der blev sendt Billetter til Damerne .og der var en Balentrepreneur.

WikiFredensborg

Sammen ved vi det hele

Fredensborg Arkiverne har startet et lokalt, interaktivt og netbaseret leksikon: WikiFredensborg på samme idégrundlag og teknologi som Wikipedia. Inspirationen kom, da vi opdagede, at både Helsingør og Silkeborg havde fået forskningsmidler til at udvikle et lokalt leksikon. Vi har ikke fået penge, men kastet os hovedkuld ind i det. Det har givet lidt begynderfejl, men vi bliver langsomt bedre. De værste faldgruber har vi beskrevet under "Hjælp".Wikien har til formål at danne platform for indsamling af lokale historier, viden og billeder. Hensigten er at samle alle gode kræfter blandt lokalhistorisk interesserede. Alle kan være med til, at den kollektive viden om Fredensborg Kommune bliver tilgængelig ét sted. Enhver, der ved noget om steder, personer, virksomheder, foreninger, ja alt der hører til i Fredensborg Kommune, opfordres derfor til at bidrage med deres viden, så den for altid er tilgængelig for alle. Man kan lægge billeder i wikien, så hvis man har billeder fra kommunen, som man gerne vil vise andre, men ikke vil af med, er der mulighed for at vise dem her

Det skal være hér, man søger hen for at hente information om Fredensborg Kommune. Man kan skrive et bidrag direkte i WikiFredensborg, eller sende et worddokument til klp@fredensborg.dk, så lægger vi det ind.

Venlig hilsen
Karen Lisbeth Poulsen
og
Merete Carstens
Fredensborg Arkiverne
www.fredensborgarkiverne.dk

Giv et medlemskab i julegave

Glæd nogen du kender - familie, naboer, venner - der ikke allerede er medlem af Karlebo Lokalhistoriske Forening med et medlemskab i julegave—eller som almindelig gave. Kun 100 kr. for et år.

Vi udsteder et gavebevis — og med det følger to af foreningens publikationer.

Ring eller skriv til formanden, Niels Storgaard Simonsen (se side 2) og angiv følgende på det nye medlem: Navn, adresse, tlf. og e-mail.

Selv nissen må nu ryge udenfor.
Det er ikke Karlebo Kirke i baggrunden.